

LIMBA FRANCEZĂ - O NECESITATE PENTRU FUNCTIIONARII PUBLICI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Vlad CANTÎR,
doctorand, lector superior universitar,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

„Cel ce nu cunoaște limbi străine,
n-are idee de a sa proprie”
Wolfgang GOETHE

RESUMÉE

Actuellement, les activités des fonctionnaires publics de la République de Moldova ont leurs fondements sur la communication dans une langue étrangère. D'ici la nécessité imposée aux élus et agents publics de l'état de connaître effectivement une langue d'usage international. Vu la perspective de mondialisation des rapports interculturels et sociaux, cette réalité devient inévitable.

Mots cle: fonction publique, fonctionnaire public, acte de communication, formation des élus et agents publics, processus de globalisation, multiculturalisme, politique linguistique etc .

În prezent, realitățile de globalizare și eurointegrare determină angajații publici din Moldova să studieze și să cunoască, cel puțin, o limbă străină de comunicare internațională. Rigorile impuse de aceste fenomene globale presupun, în mod inevitabil, o nouă concepție cu specificități curriculare și fundamente metodice proprii, la nivel de stat, care ar defini calitativ și eficient procesul de predare-învățare a limbilor străine, în care sînt implicați funcționarii publici din țara noastră. La modul general, în istoria contemporană a statului nostru relativ tînăr se profilează de, cel puțin, două decenii necesitatea unor politici noi în materie de limbi străine. Majoritatea funcționarilor consultați au un mod adecvat de înțelegere generală a

necesităților de formare, de instruire și într-o limbă străină, dar mulți dintre ei, din păcate, nu sesizează unele subtilități, cum ar fi efortul intelectual necesar și inevitabil întru învățare și cunoaștere sau lipsa de anvergură în acțiunile de colaborare pe plan extern, determinată de necunoașterea unei limbi străine. Acest mod imperfect de înțelegere marchează originea unor reacții negative și trenante, pe alocuri confuze în promovarea cadrului politic valid în materie de studiere a limbilor și respectarea ansamblului valoric standardizat al comunicării la nivel european și internațional.

Lărgirea Uniunii Europene, șansă de aderare, de altfel, oferită pentru realizare într-un viitor foarte imediat și în condiții

social-politice adecvate, reale Republicii Moldova, și rolul acestui colos european în acțiunea publică a unui stat au un puternic impact atît asupra activităților administrației publice de nivel central și local la modul general, cît și asupra angajaților, funcționarilor publici, în particular. Anume aceasta marchează necesitatea de refacere, de reconstruire a curriculei educaționale sau de instruire/formare în cadrul funcției publice moldovenești.

Astăzi, în contextul unei mari concurențe între limbi, aceste evidențe trebuie să fie concepute ca modalități imperios necesare întru promovarea diversității lingvistice și a multiculturalismului în Republica Moldova și în afara ei. Deciziile lingvistice pot fi și sînt luate la diferite niveluri: guvern, municipiu, raion, comună, individ, dar oriunde este necesar de a avea argumentări gîndite cu luciditate și discernămint și care să vină efectiv întru susținerea promovării elementului educațional și de formare francofon. Republica Moldova este esențialmente o zonă de educație prioritară pentru patrimoniul educațional european, dat fiind faptul că statul nostru tînăr are reahnente nevoie de o intervenție de edificare, de culturalizare și de performare nu doar a sistemului administrativ public. Practic, în virtutea unor realități de evoluție din secolul trecut și de foarte curînd, toate domeniile social, politic și economic ale societății noastre necesită o intervenție majoră de reformare și de valorizare fundamentală.

Activitatea funcționarilor publici presupune multiple acțiuni de comunicare într-o limbă străină, relativ recent impuse de rigorile evolutive și de eterogenizarea relațiilor interumane. Acest fapt implică cunoașterea de către funcționarii publici a limbilor străine de comunicare

internațională, cum ar fi engleza, franceza, germana etc. Postura funcționarilor publici, în virtutea statutului pe care-l au și a responsabilităților publice, impune rigurozitatea de performare și eficientizare a cunoștințelor lor, a deprinderilor speciale și a abilităților de expresie specializată într-o limbă străină.

În procesul de instruire a angajaților publici și a acumulării unor experiențe și practici de comunicare, lansate și acceptate, de regulă, în statele avansate, se pune accentul pe însușirea efectivă a deprinderilor utile și necesare pentru exercitarea fertilă, exactă și onorabilă a obligațiunilor asumate.

Într-un fel sau altul, cu puține excepții, anume funcționarii publici sînt responsabili de susținerea unor intervenții, acte comunicative, cu scopul stabilirii multiplelor și diverselor contacte de cooperare intercomunitară și de fortificare a imaginii proprii și cea a statului, pe care îl reprezintă. Astfel, indiferent de statutul sau mediul ierarhic, orice angajat public este sau trebuie să fie pregătit, instruit adecvat pentru situațiile comunicative în zonele cu caracteristici valorice autentice de multilingvism și multiculturalism.

Condiția de calitate a funcționarilor publici, motivată de procesele de globalizare, presupune irevocabil inițiative de culturalizare lingvistică a angajaților funcțiilor publice din toate statele lumii. Dar, în contextul acestor inițiative, deocamdată modeste în societatea moldovenească, care însă iau anvergură în ultimul timp, se evidențiază, caracteristic localizată fiind, o criză de sorginte psihologică, depășită cu dificultate de această categorie de instruiți în procesul de învățare a unei limbi străine. Acest fenomen produce un dezechilibru, un bruij în raportul *personalitate pretins*

formată – potențial intelectual autentic, efectul căruia marchează defavorabil ținuta comportamentală adecvată a aleșilor și funcționarilor publici din autoritățile publice ale statului în activitățile de cunoaștere și comunicare într-o limbă străină.

Actualmente, intensificarea proceselor de mondializare și eurointegrare scoate în evidență necesitatea de cunoaștere a limbilor de uz internațional pentru toate categoriile de funcționari publici și aleși din republică. Această stringență urmează să fie satisfăcută în urma elaborării *ad hoc* a unui cadru metodic fundamental, care ar ghida predarea/învățarea limbilor străine de către funcționarii publici. Contextul sociocultural în care se plasează Republica Moldova impune cu claritate ideea că funcționarii publici trebuie să fie vorbitori (performanți?!) de una sau mai multe limbi străine. Este important să menționăm că procesul de predare/învățare a limbilor străine de comunicare internațională de către această categorie de instruiți trebuie să se înlătuiească în conformitate cu rigorile standardelor europene recunoscute și să constituie o promovare manifestă și consecutivă a principiilor și strategiilor educaționale ale politicii lingvistice europene și internaționale.

Conținuturile evolutiv specifice ale relațiilor de coabitare de orice nivel, care se profilează astăzi cu caracteristici noi, acțiunile de colaborare și coordonare interstatală, activitatea instituțiilor și forurilor internaționale, conferințe și seminare, mese rotunde, colocvii etc., confirmă, o dată în plus, necesitatea majoră de cunoaștere a limbilor străine de către angajații funcției publice a statului nostru. În plus, cunoașterea, de exemplu, a limbii franceze ar fi o cale logică și exactă de pătrundere în zonele socioculturale ale

statelor Francofoniei, care ar fi de o utilitate inexprimabilă mediului social și cultural din Republica Moldova. De asemenea, cunoașterea unei limbi de uz internațional este nu doar o satisfacție spirituală, ci o condiție necesară și chiar obligatorie pentru comunicare într-un mediu cultural eterogeneizat și un salt realmente calitativ al formelor de abordare a valențelor integrate în cadrul unor macrostructuri, cum ar fi Uniunea Europeană. Astfel, limba franceză, bunăoară, este în prezent nu doar un obiect întru cunoaștere, ci o condiție validă și inevitabilă pentru întreținere și comunicare intercomunitară. Iar importanța cunoașterii acestei limbi este motivată nu atât de numărul de vorbitori (nativi) pentru care franceza e limba maternă, cât de vorbitorii de alte limbi, de organisme și instituțiile prestigioase europene și internaționale, care fac uz de franceză ca un mijloc de întreținere în diverse domenii. Limba franceză e vorbită în toată lumea, de peste 200 de milioane de persoane de pe cinci continente. Francofonia cuprinde 68 de state și guverne. După limba engleză, franceza este cea mai larg învățată și se situează pe poziția a noua ca limbă vorbită în lume. Este singura limbă, împreună cu engleza, care poate fi învățată în toate țările lumii. Franța dispune de cea mai mare rețea de instituții educațional-culturale peste hotarele ei, în care se desfășoară cursuri și instruire pentru mai mult de 750000 de persoane. A vorbi franceza este un avantaj întru a multiplica șansele de acțiune și colaborare și chiar de angajare plenară pe segmentul funcțiilor publice ale statelor. Limba franceză, fiind limba tuturor domeniilor vietii, cum ar fi artele, teatrul, moda, arhitectura etc., este modalitatea de accesare a versiunilor originale ale

conținuturilor și mesajelor de cultură și civilizație franceză și a lumii întregi, inclusiv domeniul administrativ public, este limba-punte de realizare a schimbului de experiență în contextul avalanșelor informaționale de performanță și de calitate. Franceza este o limbă pentru a învăța în instituțiile cele mai de performanță din Europa și de pe continentul american. Funcționarii publici, în special cei tineri, pot beneficia de burse de studii în cele mai reputeate instituții de instruire și formare în domeniul administrării publice și gestionării statale. Limba franceză este limba relațiilor internaționale și limba de lucru și oficială a ONU, Uniunii Europene, OTAN, UNESCO, Comitetului Internațional Olimpic și a Crucii Roșii Internaționale, este limba celor trei orașe-sedii ale instituțiilor europene: Strasbourg, Bruxelles și Luxembourg. După engleză și germană, depășind spaniola, franceza este a treia limbă pe rețeaua rețelilor-Internet. Înțelegând și vorbind franceza, oricine poate modifica propria viziune asupra lumii, comunicând cu exponenții mediului francfon de pe toate continentele, informându-se asupra oricărui subiect prin intermediul enormei rețele mass-media internațională în limba franceză (TV5, France 24, Radio France Internationale etc.). Limba franceză este o limbă pentru a învăța alte limbi (în special, limbile de origine latină), iar, în cazul nostru, pentru funcționarii publici moldoveni, pentru a ridica condiția de cunoaștere performantă a limbii materne - limba română. Franceza este, de asemenea, o limbă analitică, care structurează gândurile, ideile și dezvoltă spiritul critic, calitate foarte importantă în proces de discuții sau negocieri, bunăoară. Și, nu în ultimul rând, a învăța franceza, considerată limba dragostei și a spiritului, este un process plăcut, fiindcă este și o

limbă frumoasă, bogată și melodioasă.

Actualmente, în Republica Moldova, activitățile de predare/învățare sînt dispersate, de regulă, în instituțiile de învățămînt ale statului sau private, dar și în cadrul unor unități reprezentative ale diferitelor structuri internaționale francofone, cum ar fi Alianța franceză sau AUF. Însă predarea/învățarea limbii franceze în domeniul de specialitate al funcționarilor publici se realizează doar în Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova. Ținînd cont de faptul că acțiunile de fundamenteare și ordonare a interacțiunilor sociale se fac mai eficiente, în funcție de calitatea comportamentală comunicativ-discursivă, procesul de predare/învățare a limbilor străine realizat în Academie pune accentul pe ținuta lingvistică adecvată (de limbaj specializat) în reglementarea relațiilor interumane instrumentate, ca fiind o dominantă determinantă în acest sens. Evoluția relațiilor și eterogenizarea cooperărilor interstatale la nivel de funcție publică a statelor au catalizat imperiozitatea cunoașterii limbii franceze și au motivat concludent predarea/învățarea ei de către angajații statului de nivel central și local. Această tendință masivă nu are doar o conotație de ordin lingvistic sau spiritual, după cum am menționat anterior, ci constituie o sumă de condiții obligatorii, pe care trebuie să le întrunească un funcționar public de calitate din Moldova, întru susținerea eficientă a unui eventual act comunicativ ori discurs, în contextul proceselor globale de internaționalizare a valorilor general umane.

Specificul funcțional al unei limbi vorbite constituie un mecanism complex de expunere a realităților într-o formă obiectivă sau subiectivă. Limba, fiind un ansamblu de mijloace comunicative, reprezintă

mecanismul cvasiperfect de întreținere verbal-discursivă, cunoașterea căruia presupune discernămint și observație profundă. A învăța să vorbești o limbă străină este, realmente, o activitate continuă susținută de efort intelectual neîntrerupt. În aceste condiții, limba reprezintă calea cea mai exactă de transmitere a gândurilor și sentimentelor umane. Iată de ce, în prezent, relațiile socioculturale și lingvistice marchează stringența unei pregătiri de performanță a persoanelor care constituie blocul de diriguitori publici, responsabili de organizarea și dirijarea afacerilor interne și externe ale unei țări.

Calitățile de excelență ale funcționarilor publici din toate statele lumii, inclusiv din Republica Moldova, presupun performanță profesională și, în mod deosebit, abilități speciale de comunicare în limbă franceză într-un spațiu multicultural. Există țări, cum ar fi Franța, Spania, Italia, Olanda, Portugalia, Marea Britanie, cu anteriorități notorii de pregătire și formare a cadrelor pentru gestiunea statală, unde condiția de ameliorare și performare comunicativă într-o limbă de uz internațional, franceză ori engleză, rămâne a fi un act de importanță primordială și chiar obligatorie. Aici, administratorii statali sînt catalizatorii tuturor proceselor de gestionare comunitară eficientă, bazată pe comunicare. De menționat că nu doar calitățile general umane ale funcționarilor publici de orice nivel, dar și competențele lor speciale, exclusive (de exemplu, cunoașterea unei sau mai multor limbi străine în domeniul de specialitate) motivează cu desăvîrșire ansamblul de valențe organizatorice și funcționale ale statului. O comunitate umană este de excelență în condițiile de pregătire generală și profesională specială a conducătorilor săi.

În viața noastră de fiecare zi exponenții

comunității sînt, într-o formă directă sau indirectă, în relații cu angajații funcției publice moldovenești. Activitățile funcționarilor de nivel central și local vizează multiplele domenii ale existenței noastre, reglementează și validează funcționalitatea organismelor legislative, executive și judiciare pe plan intern și extern. Parte a acestor structuri statale, funcționarul public din Republica Moldova este în situația de a cunoaște și a suporta avalanșa de modificări în domeniul managementului și gestiunii administrative, care provoacă, de regulă, salturi evolutiv calitative și de performanță, testate chiar de/în țările producătoare de inovații în acest domeniu. Evident, accesul la aceste experiențe internaționale se face mai efectiv în cazul în care funcționarii posedă o limbă străină de comunicare internațională. În acest sens, angajații publici și aleșii trebuie să fie persoane versate nu doar în materie de administrare statală, ci să demonstreze competență, profesionalism, abilități formate de comunicare într-un spațiu multicultural și capacități de acțiune constituite pe fundamentele experiențelor și practicilor lansate, verificate și acceptate de statele avansate.

În Republica Moldova necesitatea de formare și perfecționare a capacităților de comunicare ale funcționarilor într-o limbă străină de uz internațional este sau ar trebui să fie de primă importanță și constituie una din problemele, din păcate, puțin abordate la nivel de stat. Politica lingvistică din Moldova nu include, în mod concret și coerent, o eventuală concepție generală de instruire a funcționarilor săi în acest sens. Or, statul nostru este nevoit, în virtutea eventualei eurointegrări, să promoveze o politică potrivită de pregătire calitativă a angajaților săi publici, întru facilitarea

accesului la valorile spațiului multicultural european și internațional. Anume statul trebuie să fie promotorul unei strategii de implementare a unei politici lingvistice autentice de susținere a fenomenului de multilingvism în interiorul său. Acest fapt ar contura specificitățile de valoare și de excelență ale imaginii unui eventual subiect al comunității europene.

Activitatea administrativ-publică a funcționarilor și agenților publici din Republica Moldova este ghidată cu strictețe de un șir de acte normativ-juridice. Dar, în nici unul din ele nu este stipulată cu strictețe condiția necesară de cunoaștere obligatorie a unei limbi străine de comunicare internațională, bunăoară nici chiar la capitolul angajare a funcționarilor ori la numirea ambasadorilor moldoveni în țările străine. Iar dacă undeva apare, e o chestie absolut formală. Și totuși este lamentabil și defavorabil pentru un stat să aibă reprezentanță la nivel de ambasadă ori consulat, ai căror colaboratori să nu cunoască, cel puțin, franceza ori engleza, în funcție de caz sau, de ce nu, limba țării în care se află. E o chestie de normă... În general, varietatea interlocutorilor internaționali din spațiul european sau internațional multicultural devine cu timpul tot mai evidentă.

La modul general, calitatea actului de comunicare într-o limbă străină, situația sociolingvistică deplorabilă din Republica Moldova își găsesc motivația și explicația clară în zona evolutiv istorică anterioară, prin care a trecut acest spațiu geografic. Dacă e să facem o intervenție retrospectivă în perioada de după cel de al doilea război mondial, anii 50-60 ai secolului trecut, constatăm că în fosta U.R.S.S. cu cele 15 republici unionale, a fost constituit un sistem centralizat, deosebit de dur, de instruire și formare în bine

cunoscutele școli de partid a funcționarilor publici, numiți, potrivit timpului, "cadre de partid". Sistemul politic unipartinic a inoculat învățămîntului din acea perioadă o trăsătură exagerat de ideologizată. Menționăm totuși că pregătirea acestor cadre era efectivă doar pentru asigurarea funcționalității pe plan intern a structurilor de organizare și administrare ale fostului imperiu sovietic. Elementul defavorabil, la care ne pare indicat să ne referim, este cadrul sociolingvistic insuficient și exagerat de politizat, care a marcat posibilitățile și capacitățile comunicative ale funcționarilor din perioada postbelică. În virtutea constituției politice de un singur partid a acelui gigant statal, constituit din 15 republici unionale diferite, s-a impus într-o formă aspră mecanismul de uniformizare lingvistică și monoculturalizare a anturajului unional (procedura de rusificare intensivă și voalată). Statutul de limbă de stat al limbii ruse a marginalizat evoluția normală a culturilor și limbilor republicilor unionale, favorizînd procesele de ideologizare dură, de rusificare și mancurtizare intensivă și de anihilare spiritual-națională nu numai a cadrelor de partid, dar și a întregii societăți sovietice. Astfel, funcționarii publici (cadrele de partid) erau obligați să cunoască foarte bine doar limba rusă, lăsînd în umbră limbile materne ale popoarelor neruse, fără a mai vorbi de studierea limbilor străine. Condițiile de falsă coabitare armonioasă multiculturală și respectarea, tot atît de artificială și ipocrită, a principiilor multilingvismului era, în esență, o politică imitată și contrafăcută. Totuși în Republica Moldova, fiind o țară cu anteriorități lingvistice de origine latină, fragmentar s-a păstrat fragilul accent pus pe studierea limbii franceze. Însă și aici procesul de predare/învățare a limbii galilor se desfășura doar în scopuri lingvistice sau științifice,

lăsînd totalmente în întuneric latitudinea scopurilor și larghețea utilităților comunicative ale acestui proces. În plus, aceste activități se desfășurau doar în școlile medii de cultură generală și în instituțiile de învățămînt superior, avînd un cadru curricular insuficient și inefectiv, fără suport tehnic adecvat și motivații situative de comunicare. E de menționat că activitățile de instruire a generațiilor tinere erau concepute și ele pe un fon didactic foarte ideologizat și care nu depășea limitele pseudovalorilor sovietice. O perioadă, funcționarii publici în genere nu erau, sub nici o formă, subordonați necesităților de formare și fortificare a abilităților veritabile de comunicare într-o limbă străină, cum ar fi franceza sau engleza. Aceste limbi

erau, într-un timp, considerate limbi ale unor state capitaliste, iar angajații statului se transformau în jertfe ale omogenizării ideologice și lingvistice din acea epocă. În plus, era foarte rar acceptată ideea unor eventuale utilități sau perspective valorice de comunicare în altă limbă, decît cea rusă. În consecință, intensificarea proceselor de omogenizare sociolingvistică și uniculturalizare a funcționarilor publici din perioada sovietică mai produce și astăzi, în virtutea unor inerții, efecte malefice asupra procesului de predare/învățare a limbilor de comunicare internațională. Acest fapt constituie veriga slabă a integrării Republicii Moldova în spațiul euroatlantic și atenuează efectul de imagine statală reprezentativă.

BIBLIOGRAFIE

1. Ciobanu Georgeta, Elemente de terminologie, Timișoara, Editura Mirton, 1998.
2. Dicționar de filozofie, București, Editura Politică, 1978.
3. Enescu Gh., Fundamente logice ale gîndirii, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.
4. Larisa Stog, Mariana Galuschi, Psihologie managerială.
5. Martinez A., Elements de linguistique generale, Paris, 1950.
6. Mihail Platon, Etica și eticheta funcționarului public. Chișinău, AAP, 1998.
7. Norbert Sillamy, Dicționar de psihologie.
8. Sam Deep și Lyle Sussman, Secretul oricărui succes: să acționăm inteligent.
9. Левковская К. А. Теория слова. Принципы ее построения и аспекты изучения лексического материала. Москва, 1962 год.
10. Психология в обучении иностранному языку. Сборник статей. Издательство «Просвещение», Москва, 1964.
11. Соколов А. Н. Психологический анализ понимания иностранного текста «Известия АПН РСФСР», 7-й выпуск.

Prezentat: 1 februarie 2010.

Recenzent: Ana GOREA, doctor în filologie, conferențiar universitar.

E-mail: vlad.cantir@mail.ru